

Mednarodna humanitarna pomoč

Nagovor evropskega komisarja
za krizno upravljanje

Majhna donatorica v velikih
krizah? Okrepljeno, usmerjeno,
s solidarnostjo

Vojna v Ukrajini in njene globalne
humanitarne posledice

HOC
humanitarni odzivni center

SLOGOPIS
Časopis Platforme SLOGA

Izdaja
SLOGA – Platforma nevladnih organizacij za razvoj, globalno učenje in humanitarno pomoč
Povšetova 37, 1000 Ljubljana
Sedež pisarne:
Kopitarjeva 4 , 1000 Ljubljana

Telefon: 01 434 44 02
Elektronska pošta:
info@sloga-platform.org
Spletna stran:
www.sloga-platform.org

Odgovorna oseba
Max Zimani, direktor

Strokovna sodelavca pri pripravi
Marjan Huč, Jana Lampe

Lektoriranje
Roman Šimec

Fotografije
Arhiv platforme SLOGA in ostalih nevladnih organizacij ter drugi viri

Oblikovanje in postavitve
Svetilka d. o. o.

Avtor slike na naslovnici
Izidor Šček

Vse avtorske pravice pridržane.
Izdano oktobra 2023.

Ta številka Slogopisa je izšla s podporo Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije v okviru projekta "Krepitev učinkovitosti odziva NVO v sodelovanju z zasebnim sektorjem na področju mednarodne humanitarne pomoči", ki ga izvaja Slovenska karitas v partnerstvu s Platformo SLOGA.

Vsebina odraža le poglede avtorjev in ne uradnih stalčič financierjev.

Kazalo

Uvodnik	3
Mednarodna humanitarna pomoč	4
Nagovor Pedra Opeke ob 1. slovenskem humanitarnem forumu	4
Nagovor evropskega komisarja za krizno upravljanje, Janeza Lenarčiča	6
Tanja Fajon: Majhna donatorica v velikih krizah? Okrepljeno, usmerjeno, s solidarnostjo.	7
Projekti nevladnih organizacij na področju mednarodne humanitarne pomoči	
Zavod Krog	8
Slovenska karitas	9
Fer	9
Vojna v Ukrajini in njene globalne humanitarne posledice	10
Ukrepati je treba zdaj in pomagati ljudem v stiski po vsem svetu!	11
Migracije med strategijami prilagajanja na podnebne spremembe	12
Voda in sanitarno-higienske razmere v humanitarnih okoljih	14

Nova realnost tudi za Slovenijo

Peter Tomažič
Slovenska karitas

V luči zadnjih dogodkov v Sloveniji, ki so jo zaznamovale orkanska neurja in izjemne količine padavin ter s tem povezani ekstremni vremenski pojavi, predvsem poplave, ki so prizadele več kot 9.000 gospodinjstev v Sloveniji in uničile več milijard evrov vredno infrastrukturo, je upravičen razmislek o razsežnosti posledic podnebnih sprememb.

Če se ob poplavih v Pakistanu, silovitim požarih v Sibiriji in širjenju puščav v Afriki nismo resneje zamislili o dogajanju po svetu, se lahko zdaj na lastne oči prepričamo, kaj lahko povzroči dvig temperature za pičlo poldrugo stopinjo Celzija. Pregreto Sredozemsko morje, ki smo ga lahko čutili celo poletje, je s svojo energijo pripomoglo k uničenju tudi v Grčiji in Libiji.

Ob tem se pojavi upravičen razmislek o primerjavi s podobnimi dogodki v državah, kjer z razvojno in humanitarno pomočjo pomagamo tudi slovenske nevladne organizacije in Republika Slovenija. Prva ugotovitev je lahko, da naravne katastrofe vedno povzročajo uničenje domov, razseljevanje in migracije. Pri nas se bo to zgodilo v majhnem številu, saj bo država poskrbela, da bo čim več ljudi ostalo v svojem okolju. V drugih primerih po svetu, kjer države nimajo takega potenciala, so ljudje preprosto prisiljeni nemudoma oditi v neznano. Druga ugotovitev je, da napake človeštva in skupnosti v preteklosti in sedanjosti multiplicirajo škodo in posledice. Posledice pretirane rabe naravnih dobrin okrepijo uničujočo silo poplav in suš. Enak učinek imajo nepremišljeni posegi v okolje s cestami. Vsako brezbrizno zakopavanje strupenih in drugih odpadkov, neurejene fekalije, nafta itd. lahko ob naravnih nesrečah povzroči veliko sekundarno onesnaženje zemlje, pitne vode in tudi domov. In še tretja ugotovitev: treba je učinkovito in hitro organizirati humanitarno pomoč, imeti izurjene strukture, tehnično opremo, jasna navodila za prizadete in odzivno javnost, predvsem pa je potreben potencial solidarnosti v družbi, ki pa ga moramo primerno usmerjati, da ne povzroči kaosa z neprimerno pomočjo in zaporo logističnih poti. Ne pozabimo tudi, da je na vrhu prioritete vedno reševanje življenj ter ustrezno odzivanje na lokalne potrebe v nadaljevanju.

Znašli smo se pred prepričljivo novo realnostjo. Lahko bi zaključili, da moramo najprej poskrbeti zase, potem pa pride na vrsto svet. Vendar tudi če odmislimo plemenito noto solidarnosti in ohranjanja dostojanstva vseh ljudi, lahko tudi zgolj v skrbi zase spoznamo, da podnebne spremembe po vsem svetu vedno vplivajo na vse – če ne v primarnem valu, pa v posledicah, ki sledijo in jih občutimo denimo kot množične migracije, konflikte, gospodarske krize, onesnaženje itd. Zato moramo skupaj narediti načrt svetovne prilagoditve in še okrepiti medsebojno pomoč pri prilagajanju novim, kaotičnim podnebnim razmeram.

Nagovor Pedra Opeke ob 1. slovenskem humanitarnem forumu

Pedro Opeka

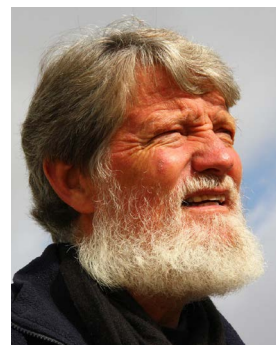
misijonar in humanitarni delavec na Madagaskarju

Drugi prijatelji na prvem humanitarnem forumu v Sloveniji, stanje na Madagaskarju je zelo hudo za revne družine s številnimi otroki. Težko je verjeti, da človek zmore živeti tako skromno in ubogo. Vojna v Ukrajini je podražila riž in na splošno vso hrano. Revni državljani ne vedo več, h komu naj se zatečejo. Stanje je eksplozivno in sramota za vso mednarodno skupnost je, da obstaja taka razlika v kakovosti življenja med severno in južno poloblo ter med Zemljani.

Ljudje na Madagaskarju potrebujejo delo, varnost in ceste, da lahko kmetje prodajajo svoje pridelke v druge kraje na otoku. Nujno je treba ustvarjati delovna mesta. Dostopno zdravstvo je

naslednja nujnost. Brez zdravja ni napredka. Vsaka družina bi morala imeti zagotovljen minimalen dohodek, da bi lahko ljudje preživljali svoje otroke in da bi lahko otroci obiskovali šolo in se učili.

Evropska unija veliko pomaga, vendar bi morala revne države obravnavati bolj preprosto in se izogibati zapletenim postopkom. V tem pogledu se bo nekaj moralo spremeniti. Glavni cilj je hitra pomoč in ne postopek. Pomagati ljudem, da ne izgubijo upanja, da se ne zatečejo k nasilju. Evropska pomoč Afriki je zelo pomembna, ampak tudi zelo počasna. Reveži so utrujeni in siti dolgotrajnega čakanja na obljubljeni pomoč. Treba bi bilo hitreje ukrepati in pomagati. Vem, da je Evropa previdna zaradi zelo razšir-

Pedro Opeka

jene korupcije, ki vlada v Afriki in na drugih celinah. Ampak nujno je treba najti nove poti, nove rešitve, nove načine, kako pomagati najbolj revnim, ki živijo

Evropska unija veliko pomaga, vendar bi morala revne države obravnavati bolj preprosto in se izogibati zapletenim postopkom. V tem pogledu se bo nekaj moralo spremeniti. Glavni cilj je hitra pomoč in ne postopek. (Foto: Izidor Šček)

Prepričati ljudi, naj se zavzemajo za pravičnost, naj bodo sočutni in naj si med seboj pomagajo, bo vedno težak boj. Dragi prijatelji, vstanite in se uprite krivicam. Skupaj si prizadevajmo za pravičnejši svet in mir. Ne z besedami in praznimi govori, ampak s konkretnimi dejanji. Naša Zemlja je naša skupna hiša. Varujmo jo in jo delajmo boljše. (Foto: Izidor Šček)

na podeželju in nimajo nobene socialne varnosti. Prepuščeni so sami sebi.

Slovenija pomaga in bo vedno pomagala, posebno misijonarjem, ki živijo in delajo med ljudmi v Afriki, in tistim humanitarnim organizacijam, ki redno in resno delajo med najbolj revnimi na vseh celinah. Slovenci imajo dobro srce in radi darujejo in pomagajo. To lahko osebno potrdim, ker sem deležen te pomoči že več desetletij, brez prestanka. Hvala Sloveniji za aktivno in učinkovito pomoč.

Ljudem po svetu že leta sporočam in oznanjam, da bi morali imeti vsi prebivalci sveta večji čut za solidarnost in da bi morali imeti možnost svobodno darovati del svoje mesečne plače za razvoj, za lačne otroke, da bi se lahko učili in pripravljali za boljše prihodnost. To ni utopija, to je lahko realnost, če bi imeli več ljubezni in sočutja do soljudi in se med seboj spodbujali, da bi prišli do tega spoznanja.

Moje sporočilo je tudi, da zgolj materialno bogastvo človeštvu ne prinaša

pravega razvoja in sreče. Zaradi stremjenja, da bi imeli čim več in bili močnejši od drugih, ta napredek, ki ni napredek, uničuje okolje in naravo, to pa vodi v njuno čezmerno izkoriščanje in uničevanje. Na tem področju nam mora nujno postati jasno, da moramo spremeniti naš osebni in skupni način življenja, da bi bil skromnejši in bolj spoštljiv do narave in okolja.

Vsak politik, ki je človek in državljani kot vsi drugi, je na volitvah nagovarjal volivce, naj ga izvolijo, da bo ljudstvo vodil in mu služil ter se žrtvoval za ljudi in skupno dobro. Zato se morajo danes politiki zavedati, da ne živimo več sami na tem svetu in da se mora napredek graditi za vse, pravično in enakopravno. In da je nesmiselno kopičiti bogastvo in zapravljati toliko denarja za orožje, za luksuzno življenje in zabavo, medtem ko ljudje drugod po svetu umirajo od lakote, zaradi bolezni, brez pitne vode, brez stanovanja, brez šolstva in vzgoje, brez vsake varnosti in bodočnosti. Ta krivica vpije v nebo. Zato moramo vsi državljani

ni, posebno politiki, iskati nove in hitre rešitve za odpravo teh krivic in hitreje pomagati, da se ne bi spet vrnili v kameno dobo, kjer je vsak človek živel zase in druge napadal ter živel v nasilju in nezaupanju. Tak način življenja ne bo nikoli privedel do spoštovanja človekovih pravic, bratstva, sožitja in miru za vse narode in ljudi po svetu.

Prijatelji, to niso samo sanje v oblakih. Lahko se uresniči, če obstaja resna in močna volja, da spoštujemo vsakega otroka na svetu in mu priznamo pravico do dostojanstva in boljše prihodnosti. Prepričati ljudi, naj se zavzemajo za pravičnost, naj bodo sočutni in naj si med seboj pomagajo, bo vedno težak boj. Dragi prijatelji, vstanite in se uprite krivicam. Skupaj si prizadevajmo za pravičnejši svet in mir. Ne z besedami in praznimi govori, ampak s konkretnimi dejanji. Naša Zemlja je naša skupna hiša, kot pravi papež Frančišek. Varujmo jo in jo delajmo boljše.

Bog vas živi in vsem lep in bratski pozdrav.

Nagovor evropskega komisarja za krizno upravljanje, Janeza Lenarčiča

Janez Lenarčič

Evropski komisar za krizno upravljanje

Te besede pišem v času, ko se svet sooča z večjimi humanitarnimi izzivi kot kdaj koli prej.

Danes potrebuje humanitarno pomoč skoraj 340 milijonov ljudi po svetu, kar je največ doslej. Če bi ti ljudje predstavljali državo, bi bila to tretja največja država po prebivalstvu na svetu. Njihovo število pa še narašča.

Kamor koli se ozremo, vidimo resnično razsežnost podnebne krize, ki pogloblja trpljenje in skupnostim povzroča nepopravljivo škodo. Zgolj to poletje so dve tretjini Slovenije prizadele katastrofalne poplave, Grčija pa je utrpela največje požare v naravi, kar smo jih kdaj zabeležili v Evropi. Medtem pa so konflikti še vedno glavno gonilo humanitarnih kriz po vsem svetu.

Z zaostrovanjem svetovne krize se vrzel med razpoložljivimi sredstvi in humanitarnimi potrebami še naprej povečuje in letos je s financiranjem zaenkrat pokritih le 20 % svetovnih potreb.

Razmere so kritične, a jih lahko izboljšamo s sodelovanjem pri doseganju treh ciljev. Pravzaprav le tako.

Prvič, potrebujemo več sodelovanja med stranmi, vpletenimi v oborožene konflikte. Zahtevati moramo večje spoštovanje mednarodnega humanitarnega prava, da bi se zaščitila civilno prebivalstvo in javna infrastruktura. Predvsem pa moramo vsi akterji mednarodne skupnosti okrepiti povezavo med humanitarnim delovanjem, razvojnim sodelovanjem in mirovnimi prizadevanji. Le tako lahko pripomoremo k dolgoročnim in trajnostnim rešitvam, ki pestijo najbolj prizadete, najbolj revne in najranljivejše. Ključ do zmanjšanja enormnih in rastočih potreb po humanitarni pomoči je namreč prav v naslavljanju ključnih dejavnikov njihovega izvora.

Drugič, potrebujemo več solidarnosti na svetovni ravni. Vse večjo vrzel med razpoložljivimi finančnimi sredstvi in humanitarnimi potrebami moramo nujno zmanjšati s spodbujanjem konkretnije podpore čim večjega števila donatorjev po svetu – pomoč najranljivejšim mora biti namreč odgovornost celotne mednarodne skupnosti.

Tretjič, potrebujemo večjo ambicioznost in zavedanje o nujnosti hitrega ukrepanja pri reševanju izzivov, ki jih podnebna kriza prinaša našemu obstoju. To pomeni sodelovanje pri razvoju inovativnih in usklajenih dolgoročnih rešitev.

Tem trem ciljem smo namenili osrednjo pozornost na drugem evropskem humanitarnem forumu marca letos v Bruslju, na katerem se je v dveh dneh zbralo skoraj 2.000 ljudi iz celotne humanitarne skupnosti in širše, da bi razpravljali o rešitvah, izmenjali zamisli in vzpostavili trajne vezi. Forum smo zaključili z zavezo držav članic EU in Evropske komisije, da za kritje humanitarnih potreb za tekoče leto skupaj namenimo 8,4 milijarde evrov. Kajti s skupnim nastopom je učinek pomenljivejši.

Slovenija tovrstna pomembna prizadevanja nadaljuje s svojim prvim slovenskim humanitarnim forumom. Z veseljem se ga bom udeležil in sodeloval v razpravi.

Sloveniji tudi tukaj čestitam za izvolitev za nestalno članico Varnostnega sveta OZN za obdobje 2024–2025. Naj še tukaj spodbudim slovensko vlado, naj dobro izkoristi to priložnost za pospešitev svetovnih humanitarnih prizadevanj in se bori za uresničitev prej navedenih treh ciljev, ki jih je nanižal evropski humanitarni forum.

S takim dosežkom Slovenija dokazuje, da imajo lahko vse države članice EU pomembno vlogo pri reševanju humanitarnih potreb po svetu, vsaka v skladu s svojo velikostjo in zmožnostmi. Enako velja za humanitarne organizacije. Manjše nevladne organizacije, ki morajo vlagati znaten napor v pridobivanje finančnih sredstev EU, spodbujam, naj se povežejo v partnerstva z večjimi mednarodnimi humanitarnimi akterji, da pridobijo status certificiranih partnerjev EU.

Samo s sodelovanjem za uresničevanje multilateralizma, solidarnosti in ambicij lahko pomagamo ljudem v stiski ter ustvarimo boljšo in varnejšo prihodnost za vse. ●

Janez Lenarčič: Danes potrebuje humanitarno pomoč skoraj 340 milijonov ljudi po svetu, kar je največ doslej. Če bi ti ljudje predstavljali državo, bi bila to tretja največja država po prebivalstvu na svetu. Njihovo število pa še narašča. Kamor koli se ozremo, vidimo resnično razsežnost podnebne krize, ki pogloblja trpljenje in skupnostim povzroča nepopravljivo škodo.

Majhna donatorica v velikih krizah? Okrepljeno, usmerjeno, s solidarnostjo.

Tanja Fajon

podpredsednica vlade in ministrica za zunanje
in evropske zadeve Republike Slovenije

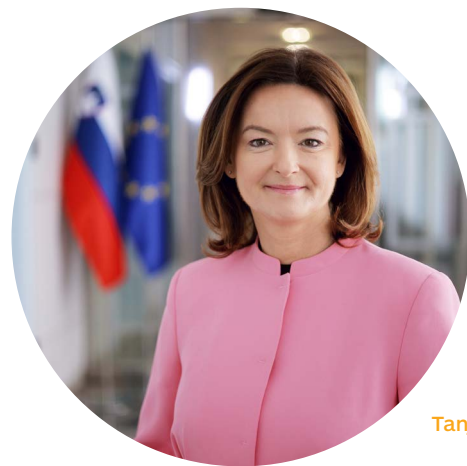
Ponosna sem, da slovenska družba visoko ceni in spoštuje vrednote, kot so pravičnost, enakopravnost in solidarnost, raznolikost, strpnost ter spoštovanje demokracije in človekovih pravic. Ozaveščena in občutljiva je za globalne izzive, kot so revščina, humanitarne krize, podnebne krize, prehranska varnost, migracije, zdravstvene krize in trajnostni razvoj. Devet od desetih ali 89 odstotkov prebivalcev Slovenije meni, da je za zmanjševanje revščine po svetu pomembno sodelovanje z državami zunaj EU, ugotavlja Eurobarometer.

Naš vsakdan zaznamujejo številne humanitarne krize in njihove neposredne posledice. Globalizacija je, poleg pozitivnih učinkov medsebojne povezanosti, prinesla tudi razpršenost kriz, obsežnost njihovih učinkov in – zaradi posledic podnebne krize – razširila krizna območja na praktično ves svet. Ne preseneča podatek, da so se humanitarne potrebe v letošnjem letu povečale za več kot 25 odstotkov v primerjavi z letom 2022, nujno humanitarno pomoč pa potrebuje vsaj 340 milijonov ljudi.

Humanitarna kriza, posledica ruske agresije na Ukrajino, se je v vseh svojih razsežnostih dotaknila tudi Slovenije. Sprejeli smo ukrajinske begunce, nudimo humanitarno pomoč na področjih, kjer imamo izkušnje. Hkrati smo okrepili prispevke za prehransko varnost držav, predvsem v podsaharski Afriki, ki so jih posledice vojne v Ukrajini najbolj prizadele.

Kako pomembno je izkazovati solidarnost s tistimi, ki potrebujejo zaščito in nujne življenjske potrebščine, smo občutili na lastni koži ob nedavnih katastrofalnih poplavalah. Slovenija se vedno odziva na različne naravne in druge nesreče velikih razsežnosti ter humanitarne krize kot posledice oboroženih spopadov. Pomoč v obliki nujne reševalne in materialne pomoči namenja prek Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter strateškega partnerja, ki je za obdobje 2021–2023 Slovenska karitas; prek mednarodnih organizacij in izvedbe projektov namenja pomoč v obliki finančnih prispevkov, kasneje, ko razmere dovoljujejo, pa tudi v obliki pokrizne pomoči. Tovrstna mednarodna solidarnost je cenjena in vzajemna – kako zelo, smo lahko videli ob nedavnih poplavalah, ki so prizadele Slovenijo, ko so nam priskočile na pomoč številne države in mednarodne organizacije. „Komu pa bi pomagali, če ne vam“, so bile besede reševalcev iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Severne Makedonije in Ukrajine, ki so se spominjali slovenske pomoči ob potresu, poplavalah, požarih, v vojni.

Ne glede na zaskrbljujoče podatki o številu pomoči potrebnih, je mnoge krize mogoče preprečiti ali vsaj omiliti. Kompleksne razmere na terenu kličejo po prepletanju inštrumentov za vzpostavljanje miru, razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči – t. i. trojnemu neksusu – kako bomo pri tem uspešni, bo ključno vplivalo na našo prihodnost. Slovenija trojni neksus že uresničuje, tako pri načrtovanju razvojnih in humanitarnih sredstev kot pri izvajanju aktivnosti v državah v razvoju. Pri tem ne pozabljamo na podnebje niti na enakost spolov kot presečni temi slovenskega razvojnega

Tanja Fajon

sodelovanja. Na prednostnih geografskih območjih, predvsem v regijah Zahodnega Balkana in evropskega sosedstva, se prepletajo aktivnosti preventivnega delovanja in izgradnje odpornosti, zlasti na področjih dostopa do pitne vode in prehranske varnosti, ter razvojnega sodelovanja, vključno z dvostransko tehnično pomočjo. Ko in če pride do humanitarnih kriz, se skupaj z Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje odzovemo, vedno z upanjem, da smo s predhodnim delovanjem vsaj delno omilili najhujše. Na takšen način, celoviteje, bi si želeli delovati tudi v podsaharski Afriki, kjer so bile naše aktivnosti do sedaj v večji meri vezane predvsem na delo zelo prizadevnih nevladnih organizacij.

Slovenija si bo za učinkovitejše humanitarno delovanje ob upoštevanju pristopa trojnega neksusa prizadevala tudi med članstvom v Varnostnem svetu OZN v obdobju 2024–2025. Preventivno delovanje in uresničevanje trojnega neksusa lahko ključno pripomore k zmanjšanju humanitarnih potreb. A ob velikem razkoraku med slednjimi na eni strani in finančnimi sredstvi na drugi je treba nujno še okrepiti humanitarni odziv, vključno s širitvijo baze donatorjev in virov financiranja. Slovenija je v obdobju 2021–2022 skoraj podvojila višino svojega humanitarnega prispevka. Tudi v letu 2023 je, glede na preliminarna predvidevanja, preseгла humanitarni odziv preteklega leta. Ta trend si prizadevamo ohranjati tudi v prihodnjih letih, hkrati pa z novimi partnerstvi, tudi v sodelovanju z zasebnim sektorjem, iščemo nove virov in priložnosti.

Nevladne organizacije imajo ključno vlogo na humanitarnem področju – od učinkovitega izvajanja humanitarne pomoči do ozaveščanja o pomenu solidarnosti, preventivnega delovanja in izgradnje odpornosti na krize, zagovorništva in iskanja novih partnerstev. Slovenske organizacije so postale nepogrešljiv partner Ministrstva za zunanje in evropske zadeve, njihova vloga pa se je v preteklih letih še okrepila. Spodbujamo jih k povezovanju in skupnem nastopanju ter pridobitvi certifikatov Evropske unije, ki bi omogočili, da se lahko prijavijo za sredstva Evropske komisije. Z dodatnim povezovanjem na nacionalni in mednarodni ravni bo lahko učinek tovrstnih sodelovanj v prihodnjih letih še večji.

Zaradi naraščajočih humanitarnih potreb se pojavlja zmotno prepričanje, da Slovenija v mednarodni humanitarni skupnosti ne more pustiti večjega pečata. To ne drži. S solidarnostjo, usmerjenim delovanjem, krepitvijo partnerstev in aktivnim delovanjem v mednarodnih forumih je prepoznana donatorica v partnerskih državah. To že dokazuje in bo dokazovala tudi v prihodnje. ●

Projekti nevladnih organizacij na področju mednarodne humanitarne pomoči

ZAVOD KROG

Zavod Krog je že od leta 2017 prisoten v Libanonu, kjer izvaja humanitarne projekte s ciljem podpreti najranljivejše v tamkajšnji družbi, predvsem ženske, dekleta in otroke. Trenutni projekt »Za njeno dostojanstvo – zaščita pred nasiljem, zdravje in hrana za ženske in dekleta v Libanonu« nudi psihosocialno, pravno in zdravstveno podporo 1.700 žrtvam nasilja. Projekt tudi izobražuje o enakosti spolov – na delavnicah o teh temah sodeluje 2.400 žensk, moških in mladih. Z dogodki bo projekt tudi splošno javnost ozaveščal o nasilju zaradi spola in o enakosti spolov.

Poleg tega projekt 2.000 ženskam omogoča dostop do ginekološke oskrbe, hkrati pa 800 žensk in deklet izobražuje o spolnem in reproduktivnem zdravju. 300 žensk, ki preživljajo svoje družine, je deležnih pomoči v hrani.

Zavod Krog z dvema projektoma deluje tudi v Sudanu. Projekta sta prvenstveno namenjena zagotavljanju celovitih rešitev na področju preskrbe s hrano in pitno vodo, med drugim vzpostavitvi vodnih postaj in napeljavi vode do različnih skupnosti ter vzpostavitvi namakalnih sistemov, izobraževanju kmetov in kmetovalk, zagotavljanju semen itd.

Zaradi trenutne vojne Zavod Krog nudi pomoč v hrani in higienskem materialu ljudem, ki so zapustili svoje domove.

300 deklet in žensk bo dobilo higienske pakete, okoli 450 gospodinjstev (2.400 ljudi), ki sedaj živijo v začasnih centrih v provincah Beli Nil in Gadaref, pa bo prejelo prehranske pakete. Obenem nudi psihosocialno pomoč prizadetim zaradi vojne ter psihosocialno, zdravstveno in pravno pomoč žrtvam nasilja zaradi spola. Oba projekta financira Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije. ●

Pripravila Katja Kumar, zavod-krog.si

SLOVENSKA KARITAS

Slovenska karitas ob sofinanciranju Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije izvaja v obdobju 2023–2025 dva humanitarna projekta na območjih, kjer so večje krize. Prvi projekt je »Krepitev odpornosti na krize in opolnomočenje žensk v Južnem Sudanu«, ki ga izvaja v partnerstvu s Caritas Južni Sudan. V državi zaradi akutne lakote kot posledice konflikta, podnebne krize in recesije trpi 6,6 milijona ljudi. Zagotovljena bo večja varnost preskrbe s hrano in vodo, okrepljena bo odpornost proti nadaljnjim krizam z usposabljanjem za podnebno pametne kmetijske prakse in zagon obrti, z zagotovitvijo semen, živali in orodij, s protipoplavnimi nasipi ter izvedbo načrta za zmanjšanje tveganj nesreč. Obenem se bo opolnomočilo žrtve nasilja zaradi spola, saj je tej vrsti nasilja v Južnem Sudanu izpostavljenih 2,6 milijona žensk. Projektni partnerji so podjetje GeoCodis, Radio Ognjišče in Zavod sv. Stanislava. Drugi projekt je »Opolnomočenje ranljivih žensk v Libanonu pred nasiljem na podlagi spola« v

partnerstvu s Caritas Libanon. V osnovno pomoč, preventivno ozaveščanje, psihosocialno podporo in delavnice za krepitev življenjskih veščin bo skupaj vključenih 800 ranljivih libanonskih žensk, deklic in begunk, potencialnih ali dejanskih žrtv nasilja zaradi spola. Žrtvam nasilja bo omogočena oskrba v varnih namestitvah in pomoč pri samostojnosti. Partnerji projekta so Cargo-partner, Sanolabor, Simps'S, Metropolitana, Družina in Zdravniška zbornica. Slovenska karitas v sklopu humanitarnega strateškega partnerstva z Ministrstvom za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije v letu 2023 izvaja tudi tri humanitarne projekte v Ukrajini: zagotovitev trajnih kapacitet za psihosocialno pomoč otrokom, preskrbo z ranljivih v regiji Harkov z osnovnimi potrebščinami in izgradnjo doma za invalidne otroke v regiji Žitomir. Izvaja tudi humanitarni projekt hitrega odziva po ciklonu Freddy v Malaviju. ●

Pripravila Jana Lampe, Slovenska karitas

FER

Uganda se vsako leta sooča z mnogoterimi humanitarnimi krizami. Samo v lanskem in letošnjem letu so jo doletele suše in poplave, okrepljene zaradi podnebnih sprememb, izbruhi bolezni, v začetku leta ebola in kolera, ter nenehno prihajajoči begunci, ki bežijo z vojnih območij sosednjih držav. Vse to se je zgodilo v že tako slabih razmerah, tudi zaradi posledic pandemije covid-19 in s tem povezanimi ukrepi za spopadanje z virusom, ki so v državi poglobili revščino in poslabšali položaj žensk v tamkajšnji družbi; med drugim je znatno poraslo spolno nasilje in nasilje zaradi spola.

Projekt, ki ga FER v sodelovanju z lokalno begunsko organizacijo *Hope of Children and Women Victims of Violence* (HOCW) izvaja med letoma 2023 in 2025, osnovan na zaznanih potrebah organizacije in njenih uporabnikov, se osredotoča na celovite rešitve za zagotavljanje preskrbe s hrano in na preprečevanje nasilja zaradi spola. V projektu sodelujejo lokalni strokovnjak za krožno in okolju prijazno kmetovanje ter strokovnjakinje s področja enakosti spolov in nasilja zaradi spola, ki poznajo lokalne okoliščine in tako lahko nudijo najbolj učinkovite rešitve za urbane begunce in najrevnejše sloje lokalnega prebivalstva v četrti Ndejje v ugandski prestolnici Kampali. V okviru projekta bo Limnos ves čas svetoval glede iskanja sonaravnih okoljskih rešitev in s tem tudi krepil lokalne strokovnjake in strokovnjakinje.

V okviru projekta je bilo kupljeno že tretje zemljišče v bližini četrti Ndejje, ki bo še povečalo preskrbo s hrano, na njem pa bodo začeli vzgajati tudi lastne sadike, s poudarkom na avtohtonih vrstah. V četrti Ndejje se bo kmalu pričela graditi nasilja prosta hiša, kakor so jo poimenovali, ki bo nudila zatočišče žrtvam nasilja in njihovim otrokom. HOCW bo s pomočjo zunanjih strokovnjakinj pričel nuditi socialnovarstveno podporo žrtvam, tistim iz hiše in tudi širše iz četrti Ndejje. ●

Vojna v Ukrajini in njene globalne humanitarne posledice

Združeni narodi pomagajo komur koli, kjer koli in v kakršnih koli okoliščinah

Martin Nesirky

Direktor Informacijske službe Združenih narodov na Dunaju

Martin Nesirky

Ruski vsesplošni napad na Ukrajino povzroča neizmerno trpljenje ukrajinskemu ljudstvu, kar ima globoke globalne posledice. Vojna je terjala na tisoče življenj in povzročila obsežno opustošenje, razselitev milijonov ljudi ter hude kršitve človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava.

Martin Griffiths, koordinator Združenih narodov (ZN) za humanitarno pomoč, je ob letošnjem svetovnem dnevu humanitarnosti, ki smo ga obeležili 19. avgusta, opozoril na hudo humanitarno krizo, ki za mnoge v Ukrajini zaradi napadov na civilna območja in ključno infrastrukturo še vedno traja.

Generalni sekretar ZN António Guterres je ob prvi obletnici vojne opozoril, daje to resen opomin, kako ogromen davek plačujeta ukrajinsko ljudstvo in svet.

Invazija ni bila le izziv za naša skupna moralna načela, temveč je bila tudi v nasprotju z načeli Ustanovne listine ZN in mednarodnimi pravnimi normami. Humanitarna kriza in kriza človekovih pravic, ki ju je to povzročilo, sta globoki in segata preko ukrajinskih meja.

Vojne razmere vplivajo na prehransko varnost, oskrbo z energijo in finan-

čno stabilnost. Nesorazmerno velik vpliv vsega tega čutijo najbolj ranljivi po svetu. Za zagotavljanje prehranske varnosti je potreben neoviran dostop do ukrajinskega izvoza kmetijskih proizvodov ter ruske hrane in gnojil. Črnomorska pobuda za žito je imela ključno vlogo, saj je omogočila dostop do mednarodnih trgov za več kot 32,9 milijona ton blaga, vključno s koruzo, pšenico in oljem. V zadnjem času je ta dragocena vloga ogrožena, saj je Rusija izstopila iz pobude. Ruski napadi na ukrajinsko pristaniško infrastrukturo na Donavi so se medtem okrepili. Takšne motnje imajo lahko resne posledice za prehransko varnost in stabilnost cen ter lahko dodatno poglobijo humanitarne krize od Afganistana do Jemna.

Poleg tega ruski napadi na ukrajinsko civilno infrastrukturo pomenijo hude kršitve mednarodnega prava. Poslabšale so že tako težke humanitarne razmere v Ukrajini. Humanitarne organizacije si še naprej prizadevajo za podporo ljudem v Ukrajini in so do konca junija s pomočjo in storitvami zaščite dosegle skoraj 7,3 milijona ljudi. Vendar mednarodna sredstva za humanitarno pomoč prek Urada ZN za usklajevanje humanitarnih zadev

(OCHA) ostajajo nezadostna. Kljub temu so storitve, ki jih zagotavljajo organizacije ZN, za Ukrajince ključna podpora. UNICEF je na primer dostavil več kot 0,2 milijona odmerkov oralnega cepiva proti otroški paralizi v podporo ukrajinskemu nacionalnemu cepilnemu programu.

ZN so si prizadevali tudi za vzpostavitev programov za zagotavljanje duševnega zdravja in psihosocialne podpore žrtvam, čeprav je njihovo izvajanje še vedno izziv. Žal je veliko žrtev tudi med humanitarnimi delavci.

Ob svetovnem dnevu humanitarnosti se vsako leto poklonimo vsem humanitarnim delavcem in se spomnimo tistih, ki so pri opravljanju svojih dolžnosti izgubili življenje. Letošnja digitalna kampanja *#NoMatterWhat* oza-vešča in izvaja zagovorništvo za ljudi, ki so jih prizadele krize, kakršna je ta v Ukrajini, ter poudarja temeljna humanitarna načela humanosti, nepristranskosti, nevtralnosti in neodvisnosti. Kljub vse večjim izzivom smo v Združenih narodih neomajno zavezani zagotavljanju storitev za skupnosti, ki jim služimo - ne glede na to komu, kje in v kakšnih okoliščinah nudimo pomoč. *#NoMatterWhat*. ●

Mama in hči iz Černihiva v Ukrajini odpirata škatlo novih oblačil, ki so jih zagotovili UNICEF in partnerji v Moldaviji.

Ukrepati je treba zdaj in pomagati ljudem v stiski po vsem svetu!

Dominic Crowley
predsednik organizacije VOICE

Nedavna kampanja ob **svetovnem dnevu humanitarne pomoči** pod sloganom „#NoMatterWhat“ je ponovno poudarila izzive, s katerimi se humanitarni delavci soočajo pri zagotavljanju nujne pomoči. Številni izzivi vključujejo stopnjevanje geopolitičnih napetosti, na videz rutinske kršitve mednarodnega humanitarne prava (MHP), usmerjene napade, blatenje in dezinformacije, usmerjene proti humanitarnim delavcem. Svetovni dan humanitarne pomoči obeležuje odločenost humanitarnih delavcev, da kljub številnim izzivom, s katerimi se soočajo, še naprej zagotavljajo življenjsko pomembno pomoč tistim, ki jo najbolj potrebujejo, in poudarja njihovo zavezanost spoštovanju humanitarnih načel, zlasti humanitarne imperativa.

V zadnjih mesecih se je humanitarna realnost pokazala kot mračna slika. Krize po vsem svetu se stopnjujejo, kar pomeni, da postaja okolje, v katerem delujejo humanitarne organizacije, vse bolj zapleteno. Od Gorskega Karabaha do severnega Mozambika, Sudana in Venezuele vse več kriz, na katere se pozablja, povzročajo trpljenje, razseljevanje in smrt milijonov ljudi. V Sudanu je konflikt, ki je izbruhnil aprila, povzročil razselitev več kot 4,5 milijona ljudi, skoraj milijon pa jih je poiskalo zatočišče zunaj meja države (**OCHA Update 2023**), vendar se mednarodna skupnost ni odzvala z javnim ogorčenjem ali smiselnim odzivom. Državna udara v Nigru in Gabonu še naprej ustvarjata vtis, da se politična nestabilnost v Afriki pogloblja. Konflikti in politična nestabilnost še povečujejo humanitarne izzive, zaradi česar so bile nekatere operacije prekinjene, da bi zagotovili varnost osebja.

Kljub kritičnim humanitarnim razmeram financiranje ne sledi rekordnim potrebam. Evropski humanitarni forum (EHF) 2023, ki je letos marca potekal v Bruslju, je bil ključni trenutek za ozaveščanje ključnih odločevalcev o akutnosti humanitarnih kriz. Poudarjeno je bilo, da je treba okrepiti količino in kakovost financiranja, da se zapolni vse večje vrzel v financiranju, okrepi predhodno ukrepanje, pospeši lokalizacijo,

ublaži vpliv sankcij na humanitarno pomoč in zagotovi spoštovanje mednarodnega humanitarne prava.

A kot je bilo omenjeno v naši izjavi **VOICEove Refleksije po Evropskem humanitarnem forumu**, ne zadošča, da se zavedamo potreb. Nujno je učinkovito ukrepanje.

Vrzel v financiranju se povečuje in kmalu lahko dosežemo točko, s katere ne bo več vrnitve, če ne bomo hitro ukrepali. Leta 2022 je bilo financiranih le 55 odstotkov globalnega humanitarne odziva ZN, skoraj polovico vseh sredstev, zabeleženih v **FTS ZN**, pa je prispeval en sam donator – ZDA. Do 7. septembra je bilo zagotovljenih le 29 odstotkov od zahtevanih 55 milijard dolarjev za odzive v letu 2023, od tega so za 46 odstotkov sredstev poskrbele ZDA.

Obsežen in potreben odziv na konflikt v Ukrajini kaže, da je financiranje mogoče zagotoviti, če obstaja politična volja. Na zavezanost Ukrajini je treba gledati širše in pomoč nameniti tudi drugim ljudem, ki jo obupno potrebujejo.

Povečati je treba globalna sredstva za humanitarne pomoči, vendar pa je treba tudi več storiti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti humanitarne pomoči. Evropska unija (EU) in njene države članice bi morale okrepiti svoja prizadevanja za povečanje nacionalnih sredstev za humanitarne pomoči ter zagotoviti večletno, prilagodljivo in nenamensko financiranje. Nevladne organizacije – nacionalne in mednarodne – zagotavljajo večino pomoči po svetu in se morajo biti sposobne prilagajati humanitarnim razmeram, ki se nenehno spreminjajo. Da bi to omogočile, potrebujejo predvidljivo, pravočasno, prilagodljivo in dolgoročno financiranje, da bi lahko zadovoljile potrebe ljudi, ki so jih prizadeli konflikti in nesreče.

A zgolj humanitarna pomoč ni dovolj. Več je treba storiti za zmanjšanje števila in posledic humanitarnih kriz. Humanitarni delavci pri tem ne smejo biti sami. Usklajena medsektorska prizadevanja so pomembnejša kot kdaj koli prej. Kljub poskusom krepitve povezovalnega pristopa med humanitarnimi, razvojnimi in mirovnimi akterji še vedno obstajajo

Dominic Crowley

sive lise nepovezanosti. EHF 2023 je bil platforma za izmenjavo, ki je s povežovanjem različnih akterjev omogočila zmanjšanje teh sivih lis. Pomen povezanosti človekoljubnih dejavnosti in potreba po preventivnem delovanju kot ključnem za upočasnitev zaostrovanja humanitarnih potreb morda vodi v preobrat, ki bi pomenil, da se te potrebe morda začnemo zmanjševati.

EU kot ena od vodilnih svetovnih donatoric humanitarne pomoči in njene države članice so ključnega pomena pri zagotavljanju, da ljudje v stiski po vsem svetu dobijo pomoč, ki rešuje življenja. Vloga vseh držav članic je bistvena pri zagovarjanju podpore odpravljanju kriz, ki ne pritegujejo dovolj pozornosti, in hitrem odzivanju na nastajajoče krize.

VOICE se zaveda prednosti povezanosti humanitarnih, razvojnih in mirovnih dejavnosti in organizacij pri ohranjanju pristopa, osredotočenega na ljudi, in krepitvi odpornosti skupnosti ter priporoča, da EU in njene države članice prilagodijo svoja finančna orodja, politike in okvire, da bodo lahko omogočile ohranjanje te povezanosti kot učinkovitega in uspešnega načina zagotavljanja pomoči, ki rešuje življenja, ob hkratni krepitvi dolgoročne odpornosti ljudi v stiski. Pri tem organizacija VOICE poudarja pomen spoštovanja različnih pooblastil, zaupanih vsem akterjem, ter zaščite in spoštovanja humanitarnih načel humanosti, nepristranskosti, nevtralnosti in neodvisnosti.

Izzivi, ki so pred nami, so ogromni. Kot vodilna mreža 89 nevladnih organizacij iz 19 držav članic EU ostaja organizacija VOICE zavezana zagovarjanju povečanega financiranja humanitarne pomoči, spoštovanju humanitarnih načel ter skupnim prizadevanjem za učinkovito in uspešno humanitarne pomoči. ●

Migracije med strategijami prilagajanja na podnebne spremembe

Adriana Aralica

vodja urada Mednarodne organizacije za migracije (IOM) v Sloveniji

Podnebne spremembe, degradacija okolja in naravne nesreče preoblikujejo sodobne vzorce človeške mobilnosti po vsem svetu. Človeška mobilnost v kontekstu podnebnih sprememb ima številne oblike, od razselitve zaradi nesreč do delovnih migracij in načrtovanih premestitev.

Po podatkih iz Globalnega poročila o notranjih razselitvah,¹ ki ga je pripravil Center za spremljanje notranjih razselitev (*Internal Displacement Monitoring Centre*), so nesreče leta 2022 povzročile 32,6 milijona notranjih razselitev:

- 10,1 milijona v Vzhodni Aziji in na območju Pacifika;
- 12,5 milijona v Južni Aziji;
- 7,5 milijona v podsaharski Afriki;
- 2,1 milijona v Ameriki;
- 107.000 v Evropi in Srednji Aziji; in
- 305.000 na Bližnjem vzhodu in v Severni Afriki.

S stopnjevanjem pojavnosti podnebnih sprememb (vse pogostejša neurja, poplave, suše in dviganje morske gladine

ne po vsem planetu) lahko pričakujemo povečevanje števila podnebnih migrantov, nekateri se bodo zaradi podnebnih sprememb selili celo večkrat. Poročilo Svetovne banke *Groundswell* (2021)² predvideva, da bi se lahko do leta 2050 do 216 milijonov podnebnih migrantov preselilo znotraj svojih držav v šestih regijah. Te številke bi lahko zmanjšali za kar 80 %, na 44 milijonov ljudi do leta 2050 z občutnim zmanjšanjem globalnih izpustov toplogrednih plinov in z ustreznimi prilagoditvenimi ukrepi (Svetovna banka, 2021).

Obsežen nabor mednarodnih sporazumov in okvirov (npr. Okvirna konvencija Združenih narodov (ZN) o spremembi podnebja (UNFCCC), zlasti Pariški sporazum, Sendajski okvir za zmanjšanje tveganja nesreč, Globalni dogovor o varnih, urejenih in zakonitih migracijah) pritrjuje nujnosti skupnega naslavljanja podnebnih sprememb ter mobilnosti ljudi.³

Mednarodna organizacija za migracije (*International Organization for Migration* – IOM), agencija ZN za migracije, svoje sodelovanje z državami članicami IOM, drugimi agencijami

² Dostopno na: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/2c9150df-52c3-58ed-9075-d78ea56c3267>.

³ Vir: IOM, 2022. *People on the Move in a Changing Climate – Linking Policy, Evidence and Action*. Dostopno na: PUB2022-094-L COP27 Policy paper 20Oct22 Final.pdf (iom.int)

¹ IDMC | GRID 2023 | 2023 Global Report on Internal Displacement (internal-displacement.org).

ZN in partnerji na različnih ravneh na temo preseka migracij, podnebnih sprememb in varstva okolja udejanja skladno s tremi strateškimi cilji, opredeljenimi v Institucionalni strategiji IOM o migracijah, okolju in podnebnih spremembah 2021–2030:⁴

1. Rešitve za selitev ljudi – omogočanje varnih in regularnih migracij. Tako notranja mobilnost kot varne, urejene in regularne čezmejne migracije med državami se lahko uporabijo kot strategije za prilagajanje podnebnim spremembam.
2. Rešitve za ljudi na poti – od vnaprejšnjega ukrepanja do podpornih rešitev za zmanjšanje in boljše naslavljanje izgube in škode, vključno z razselitvami.
3. Rešitve za ljudi, da lahko ostanejo v svojem okolju – zmanjšanje tveganja nesreč in prilagoditev v okolju za preprečevanje ter zmanjšanje razseljevanja.

Za uresničevanje teh rešitev je treba vzpostaviti široka partnerstva na različnih tematskih področjih na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni ter na stičišču humanitarnih, razvojnih in mirovnih prizadevanj.⁵

Pri svojem delovanju se IOM osredotoča predvsem na tiste, ki so se preselili ali so razseljeni. Vendar pa se s pomembnimi izzivi sooča tudi prebivalstvo, ki se ne more ali ne želi odseliti iz območij, zelo izpostavljenim podnebnim tveganjem, in ostane ujeta. Ženske so pogosto še posebej prikrajšane z vidika lastništva zemlje, trajnostnega dohodka in dostopa do priložnosti, ki bi povečale odpornost na podnebne spremembe, zaradi česar so lahko izpostavljene večjemu tveganju izkoriščanja.

Kot navaja Šesto poročilo Medvladnega panela za podnebne spremembe (*Intergovernmental Panel on Climate*

Change – IPCC) za leto 2023,⁶ »krepitev zmogljivosti prilaganja zmanjšuje tveganja, povezana z neprostovoljnimi migracijami in nezmožnostjo mobilnosti, ter poveča možnost izbire, na podlagi katere posamezniki sprejemajo odločitve v zvezi z migracijami«. Pred 28. zasedanjem UNFCCC (COP 28) IOM poziva pogodbenice UNFCCC, naj:

1. okrepijo prilagajanje podnebnim spremembam, vključno s prizadevanji za omogočanje varnih, opolnomočenih in informiranih odločitev o mobilnosti posameznikov, skupnosti ter vlad;
2. v načrtih in politikah glede izgub in škode naslovijo mobilnost ljudi ter okrepijo postopke načrtovanja in celovite pristope k zmanjševanju tveganja nesreč, pripravljenosti, humanitarni pomoči ter razvoju;
3. okrepijo solidarnost z državami in ljudmi, ki so najbolj ranljivi za vplive podnebnih sprememb, z olajšanjem njihovega sodelovanja v procesih pravičnega prehoda in znatnim povečanjem dostopnega ter trajnostnega financiranja za prilagajanje, izgube in škodo na področju naslavljanja podnebnih vplivov na mobilnost ljudi;
4. okrepijo vključujočo mobilizacijo celotne družbe s povežovanjem javnih akterjev in zasebnih partnerjev, civilne družbe, žensk, mladih, avtohtonih ljudstev, migrantov, razseljenih oseb in prizadetih skupnosti kot del procesov odločanja v zvezi s podnebnimi spremembami in mobilnostjo ljudi. To vključuje celovit pristop k promociji človekovih pravic, upravljanju migracij in podnebnih ukrepov.

Le z omejitvijo dviga globalne temperature precej pod 1,5 °C se lahko izognemo nepopravljivim spremembam na planetu. A poleg tega so potrebne tudi naložbe v krepitev sposobnosti posameznikov in skupnosti, da se prilagodijo vplivom podnebnih sprememb, do katerih že prihaja. Migracije so ena od strategij prilaganja. ●

⁶ Dostopno na: <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/>.

⁴ Dostopna na: Institutional Strategy on Migration, Environment and Climate Change 2021–2030 | IOM Publications Platform.

⁵ Vir: IOM, 2022. *People on the Move in a Changing Climate – Linking Policy, Evidence and Action*. Dostopno na: PUB2022-094-L COP27 Policy paper 20Oct22 Final.pdf (iom.int)

Voda in sanitarno-higienske razmere* v humanitarnih okoljih

Alexander Oeze

WASH svetovalec, Rdeči križ Avstrije

Alexander Oeze

Humanitarne krize, kot so naravne nesreče ali konflikti, so po vsem svetu vse obsežnejše in pogostejše. Pogosto vodijo do razseljevanja, grozljivih življenjskih razmer in izbruhov bolezni.

To negativno vpliva na številne vidike življenja ljudi, kot so bivališče, oskrba s hrano itd. Eden od vidikov, ki ima velik vpliv, je pomanjkanje vode za umivanje. Uničena oskrba z vodo, pomanjkanje stranišč in nehigienske razmere v begunskih naseljih povečujejo tveganje za prenos bolezni, kot je denimo kolera, in povzročajo velik stres, saj ljudje ne morejo dostojno zadovoljevati običajnih telesnih potreb, kot sta iztrebljanje ali skrb za higieno ob menstruaciji.

Čeprav je natančna zasnova intervencij na področju WASH odvisna od okoliščin, pogosto vključuje:

- obdelavo vode (npr. s flokulacijo, filtriranjem, kloriranjem) na centralni ravni ali na ravni gospodinjstev, dostavo in distribucijo neoporečne pitne vode po ceveh, s tovornjaki itd. ter po možnosti tudi hitro obnovo različne obstoječe, vendar poškodovane infrastrukture (denimo vodnjakov).

- izboljšano odstranjevanje izločkov, katerega glavni cilj je čim učinkovitejša zaščita ljudi pred lastnimi fekalijami. Ukrepi so zelo različni, od preprostih in hitrih skupnih rešitev do individualnih gospodinjstev stranišč, ki zagotavljajo najvišjo raven udobja in možnosti za dobro vzdrževanje in čiščenje. V tem podsektorju se je do nedavnega v izrednih razmerah pogosto le malo upoštevalo, kaj se zgodi s fekalijami po reki navzdol, vendar se z naraščajočo skrbjo za okolje (in tudi za vpliv na zdravje, kot so dokazale sekundarne epidemije kolere) povečuje tudi pomen ravnanja s fekalnim blatom. To je zelo dinamičen sektor, kar je evfemizem za dejstvo, da rešitve za humanitarna okolja še niso zadovoljive.
- spodbujanje higiene pri umivanju rok z milom (saj je to pomembna ovira pri preprečevanju širjenja bolezni po fekalno-oralni poti prenosa) in menstrualne higiene. Poleg zagotavljanja infrastrukture je treba ljudem pomagati z materialom, npr. milom ali menstrualnimi vložki. V skladu s splošnimi humanitarnimi trendi je vse pogostejše mogoče podporo bolje prilagoditi željam posameznikov, tako da se namesto material-

ne podpore v naravi zagotovi denar ali vrednostne bone. Poleg tega je najpomembnejše razumevanje in vplivanje na psihološke in družbene ovire pri higieni vedenju, da bi podpora dejansko vodila v izboljšanje zdravja. Pomanjkanje znanja ni edina ovira, zato programi WASH presegajo usposabljanja o higieni in vključujejo elemente igrifikacije, uporabo vzornikov itd. za spodbujanje pozitivnih vedenjskih sprememb.

Vsa humanitarna pomoč WASH temelji na osredotočanju na najbolj ranljive, zato je treba posebno pozornost posvetiti vprašanju zaščite in vključevanja. Sanitarna infrastruktura mora na primer ščititi pred nasiljem na podlagi spola (z zagotavljanjem kabin, ločenih med spoloma in z možnostjo zaklepanja, ter ustrezne razsvetljave) in mora biti dostopna otrokom, starejšim ali invalidom (npr. z zagotavljanjem sedežev, ročajev in klančin). Vključevanje uporabnikov v oblikovanje programov je ključnega pomena za prilagajanje podpore raznolikosti in dinamično spreminjajočim se lokalnim potrebam.

Zagotavljanje mehanizmov za povratne informacije in odgovornost omogoča humanitarnim akterjem nenehno izboljševanje storitev, saj na začetku humanitarne intervencije pogosto ni mogoče zagotoviti sprejemljivih standardov mednarodne humanitarne pomoči, kakor so določeni v projektu *Sphere*. ●

* angl. *Water, Sanitation and Hygiene – WASH*